

DOI 10.33099/2618-1614-2022-20-3-4-3-10

УДК 355.02

В. П. Тютюнник,*кандидат військових наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
воєнної політики центру безпекових досліджень,
Національний інститут стратегічних досліджень,***В. К. Горovenko,***завідувач відділу воєнної політики центру безпекових
досліджень, Національний інститут стратегічних
досліджень*

Еволюція воєнних аспектів засад політики національної безпеки США у 2010–2022 роках щодо України, РФ та її війни проти України

Ретроспективно розглянуті воєнні аспекти засад політики національної безпеки США, які стосуються України, РФ та її війни проти України, в головних стратегічних документах у цій сфері. Виявлені та проаналізовані зміни у визначених у цих документах у 2010–2022 рр. пріоритетах і цілях/завданнях воєнної політики Вашингтона щодо Києва та Москви, а також у шляхах їх досягнення/виконання, які рекомендується враховувати під час формування та реалізації воєнної політики України.

Ключові слова: стратегія національної безпеки США; війна РФ проти України; оборона, воєнна політика США; збройні сили США.

Починаючи з 2010 р. у низці стратегічних документів США, насамперед у чергових стратегіях національної безпеки, простежується дедалі більший вплив на воєнні аспекти засад американської політики національної безпеки агресивних неоімперських дій РФ, а згодом і розпочатої нею війни проти України. Згаданий часовий рубіж обрано не випадково. Саме в найближчий до нього період відбувалося формування відповідних воєнно-політичних підстав для цього. Зокрема у 2007 р. у відомій «мюнхенській промові» В. Путін виклав ідеологічні основи розпочатого ним протистояння із Заходом. А вже наступного року він розв'язав російсько-грузинську війну – перший міждержавний збройний конфлікт, здійснений РФ проти сусідньої країни на пострадянському просторі. Однак тоді США та Європа ще не сприймали це як ознаку переходу Росії до реалізації агресивної неоімперської зовнішньої та воєнної політики.

У травні 2010 р. адміністрацією Б. Обама, за рік до цього обраного президентом США, була опублікована **Стратегія національної безпеки (СНБ-2010)** [1]. У ній застосовувався новий, розширений підхід до забезпечення національної безпеки, а саме викладалися засади не лише зовнішньої та воєнної політики США, що практикувалося в минулому, а й економічної, соціальної та інших складових внутрішньої політики¹. Адже в ті часи США були ослаблені одночасним веденням двох великих воєн (в Афганістані та в Іраку), наслідками фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. та зростаючої конкуренції з Китаєм.

Основа документа становила стратегія так званої «стратегічної стриманості», оскільки американський вплив та ресурси не були безмежними. Його головною метою визначалося забезпечення національного оновлення, глобального лідерства, розбудови основних сил та впливу США. Постійними національними інтересами вважалися тісно пов'язані між собою безпека (передусім оборона), економічне процвітання, просування універсальних цінностей та зміцнення міжнародного порядку.

До загроз національним інтересам у СНБ-2010 належали: зброя масового знищення, особливо ядерна; тероризм; атаки в космічному та кібернетичному просторах; залежність від викопного палива; зміна клімату і пандемічні хвороби; держави, що не відбулися, які є осередком протиріч і загроз регіональній та глобальній безпеці; глобальні злочинні мережі. Провідна роль в їх нейтралізації відводилася збройним силам. Вони мали зберігати перевагу у звичайних озброєннях, способах ведення війни

¹ Далі у статті не аналізуватиметься стан реалізації відповідними адміністраціями президентів США воєнних аспектів засад політики національної безпеки США у 2010–2022 рр. щодо України, РФ та її війни проти нашої держави під час здійснення реальної воєнної, зовнішньої та іншої політики. Це має бути, на нашу думку, предметом подальшого окремого дослідження.

і потенціалі ядерного стримування, збільшувати свою здатність до подолання асиметричних загроз і збереження доступу до глобальних благ, а також зміцнювати партнерів.

У СНБ-2010 ішлося про необхідність перебалансування військових можливостей збройних сил задля досягнення успіху в боротьбі з тероризмом, повстанцями, в операціях зі стабілізації та протидії дедалі складнішим загрозам безпеці, забезпечуючи при цьому їхню готовність до проведення повного спектра військових операцій. У ній уперше в історії таких документів містилися докладні положення щодо принципів та умов застосування США воєнної сили.

До протидії згаданим вище загрозам передбачалося залучати також держави, інститути й народи по всьому світу на основі спільних інтересів і взаємоповаги. Важливо, що тоді всі держави поділялися політичним керівництвом США на чотири групи: їхні партнери та союзники; інші «центри впливу XXI століття», насамперед Китай, Індія та Росія; нові партнери (Індонезія, Бразилія та ін.); ворожі (антагоністичні) режими – Іран, Північна Корея та ін.

У документі зазначалося, що Європа стала більш об'єднаною, вільною та мирною, ніж будь-коли раніше, а ЄС поглибив свою інтеграцію. Констатувалося, що Росія «знову з'явилася на міжнародній арені як сильний голос». Підкреслювалося, що США зацікавлені в сильній, мирній і процвітаючій Росії, яка поважає міжнародні норми, тому планувалося:

- будувати з нею стабільні, змістовні, багатомірні відносини, засновані на взаємних інтересах та повазі;
- поглибити співпрацю з питань нерозповсюдження ядерної зброї та скорочення її запасів;
- розширити партнерство у протистоянні насильницькому екстремізму, особливо в Афганістані;
- шукати нові торговельні та інвестиційні домовленості для підвищення добробуту народів;
- підтримувати в Росії зусилля щодо просування верховенства права, підзвітності уряду та універсальних цінностей.

Водночас у СНБ-2010 наголошувалося, що США, активно співпрацюючи з РФ і діючи як відповідальний партнер у Європі та Азії, підтримуватимуть суверенітет і територіальну цілісність її сусідів, залишатимуться відданими врегулюванню конфліктів на Кавказі.

У документі містилося 13 згадок про Росію, зміст яких не мав негативного характеру. Проте в ньому не було жодних положень стосовно російсько-грузинської війни 2008 р., України і тим паче не йшлося про воєнні аспекти безпекової політики США щодо нашої держави.

Після переобрання Б. Обами на посаду президента США на другий термін його адміністрація в лютому 2015 р. оприлюднила оновлену **Стратегію національної безпеки (СНБ-2015)** [2]. Щоправда, це мало відбутися наприкінці 2013 р., але події, пов'язані з українською Революцією гідності та збройною агресією Росії проти

України у 2014 р., потребували внесення принципових змін до засад політики національної безпеки США.

СНБ-2015 успадкувала низку положень СНБ-2010. Зокрема в ній збереглися положення щодо посилення лідерства США, пріоритетності багатостороннього підходу в забезпеченні міжнародної безпеки, необхідності вдосконалення міжнародного порядку, усвідомлення обмеженості національних можливостей та ресурсів тощо.

В основу документа покладалася нова стратегія так званого «стратегічного терпіння». Це обґрунтовувалося тим, що в дедалі складнішому світі багато проблем безпеки не піддаються швидкому і легкому розв'язанню. У ньому відбуваються історичні зміни, які триватимуть десятиліття. Зокрема «агресія Росії проти України суттєво змінила ландшафт міжнародної безпеки та впливатиме на майбутнє основних силових відносин між державами». Підкреслювалося, що викликана цією агресією криза є спробою авторитарної держави протистояти демократичним силам, яка утворила загрозу для безпеки США.

Вашингтон за таких обставин зобов'язувався гарантувати міжнародну безпеку. Це слугуватиме американським національним інтересам, сприятиме виконанню США відповідних зобов'язань щодо союзників та партнерів і протидії глобальним загрозам. Зазначене мало здійснюватися шляхом забезпечення сильного та стабільного лідерства США, що ґрунтується на основі:

- їхньої економічної та технологічної могутності і цінностях американського народу;
- рішучості та готовності стримувати і, якщо необхідно, перемагати потенційних супротивників;
- провідної ролі США в міжнародному порядку, заснованому на правилах;
- зміцнення системи альянсів, яка базується на тривалому партнерстві з Європою, інвестуванні в нові багатосторонні форуми, такі як G-20 і саміт країн Східної Азії.

Зверталася увага також на те, що США мобілізували та очолили глобальні зусилля для протидії російській агресії. Наголошувалося, що американське лідерство – це глобальна сила добра, яка ґрунтується на незмінних національних інтересах, закріплених у попередній СНБ-2010. У документі визначалися шляхи реалізації глобального лідерства США, а саме:

- керувати силою;
- бути прикладом;
- співпрацювати з досвідченими партнерами;
- застосовувати всі інструменти американської могутності, передусім військову силу в поєднанні з дипломатією;
- урахувати довгострокову перспективу.

У СНБ-2015 розширено визначалися загрози національним інтересам. Це раптова атака на територію та ключову інфраструктуру США; погрози та напади на американських громадян за кордоном і громадян держав-союзників; глобальна економічна криза чи масштабний економічний спад; поширення та/або використання зброї

масового знищення; глобальні спалахи тяжких інфекційних захворювань; зміни клімату; серйозні потрясіння енергетичного ринку; істотні наслідки небезпеки з боку слабких держав чи держав, що не відбулися, зокрема масові злочини, транснаціональна організована злочинність тощо.

Зміцнення оборонного потенціалу США вважалося одним з головних пріоритетів. Для його реалізації планувалося: продовжити реформу збройних сил, які є основою національної оборони; здійснити необхідні інвестиції в ці сили та родини військових; провести скорочення чисельності військ (сил) з урахуванням відповідних уроків минулого. Попри скорочення збройні сили мали залишатися домінуючими в усіх сферах збройної боротьби і стати універсальною та оперативною силою, готовою до дій у більш різноманітних і непередбачуваних умовах.

На збройні сили покладалися дещо змінені порівняно з наведеними в СНБ-2010 завдання, а саме:

- стримування та подолання воєнних загроз для США, зокрема з нейтралізації ракетних, кібернетичних і терористичних атак;
- ліквідація наслідків таких атак і стихійних лих, надання гуманітарної допомоги;
- глобальний захист громадян та інтересів США;
- збереження регіональної стабільності;
- сприяння нарощуванню спроможностей партнерів для спільної протидії викликам безпеці;
- розгортання сил у всьому світі для забезпечення перемоги та заперечення агресії на багатьох театрах воєнних дій у разі, якщо стримування зазнає невдачі.

У документі зафіксовано відхід від моделі ведення великомасштабних, містких за засобами боротьби та ресурсноємних воєн із застосуванням сухопутних військ до більш стійкого в довгостроковій перспективі підходу, пріоритетну роль у якому відіграватимуть точкові контртерористичні операції, спільні дії з партнерами США, а також зусилля щодо запобігання збільшенню озброєного населення.

Передбачалося забезпечити належне фінансування засобів ядерного стримування, збільшити інвестиції у сфери кібербезпеки, космосу та розвідки і зберегти науково-технічну базу.

З урахуванням терактів 11 вересня 2011 р., досвіду ведення воєн в Афганістані та Іраку було внесено низку змін до положень документа з питань застосування США воєнної сили.

У СНБ-2015 Росія розглядалася, починаючи зі вступної промови президента США Б. Обама, вже як держава-агресор, на відміну від того, що у СНБ-2010 вона вважалася одним із центрів впливу ХХІ століття разом із Китаєм та Індією. При цьому зазначалося, що порушення Росією в рамках міждержавного конфлікту суверенітету й територіальної цілісності України, а також її ворожа позиція щодо інших сусідніх країн, є порушенням міжнародних норм, яких дотримується більшість держав світу після закінчення «холодної війни».

У документі підкреслювалося: агресія Росії проти України чітко демонструє, що з огляду на існуючі засади європейської безпеки та міжнародні правила і норми така агресія не може сприйматися як належне. Передбачалося збільшити для Росії витрати у зв'язку з її агресією проти України шляхом посилення санкцій та інших примусових заходів; протидіяти російській пропаганді; стежити за зміною стратегічних можливостей РФ; допомагати союзникам США протистояти в довгостроковій перспективі російському тиску.

Росія в СНБ-2015 згадувалася 15 разів, з яких у восьми випадках – у зв'язці зі словом «агресія». Водночас у документі містилося п'ять згадок про Україну, в яких зокрема наголошувалося, що США: очолили міжнародні зусилля, щоб підтримати український народ у виборі власного майбутнього, розвитку демократії та економіки; підтримуватимуть Україну з метою покращення її співпраці з НАТО та забезпечення власного захисту. Проте в СНБ-2015 не було положень стосовно незаконної анексії Росією Криму та воєнних аспектів політики національної безпеки США щодо України.

У грудні 2017 р. адміністрацією наступного президента США Д. Трампа була опублікована чергова **Стратегія національної безпеки США (СНБ-2017)** [3]. Головною метою в ній вважалося виведення Америки на перше місце («America first») шляхом внутрішнього відродження та досягнення лідируючих позицій у різних сферах (економіка, оборона, технології, енергетична та космічна галузь тощо), що забезпечить її національні інтереси і стане прикладом для інших держав. Згаданими інтересами визначалися:

- захист американського народу, території та американського способу життя;
- забезпечення процвітання Америки;
- збереження миру за допомогою сили;
- просування американського впливу.

У документі йшлося про три групи суперників/противників, які діють проти США, їхніх союзників та партнерів: ревізіоністські держави – Китай і Росія; держави-ізгої – Іран та Північна Корея; транснаціональні злочинні організації, зокрема джихадистські терористичні групи. Підкреслювалося, що Китай спільно з Росією кидають виклик силі, впливу та інтересам США, намагаючись підірвати їхню безпеку та процвітання, відновлюють свій вплив на регіональному і глобальному рівнях.

У свою чергу, Росія:

- прагне відновити статус великої держави й установити сфери впливу біля своїх кордонів;
- намагається послабити вплив США у світі та відокремити їх від союзників і партнерів;
- інвестує в нові військові можливості, зокрема в ядерну зброю, яка є найбільшою загрозою для існування США, а також у дестабілізуючий кіберпотенціал;
- використовує інформаційні операції як складову наступальних кіберзусиль для впливу на громадську думку у світі;

- здійснює підривні заходи для послаблення довіри до американської прихильності Європі, завдає шкоди трансатлантичній єдності і європейським інституціям та урядам;

- втручається у внутрішні справи країн по всьому світу.

У цьому контексті в документі були зроблені такі висновки. Росія своїми вторгненнями в Грузію та Україну продемонструвала готовність порушувати суверенітет держав у регіоні. Вона продовжує залякувати своїх сусідів застосуванням ядерної зброї та розгортанням біля їхніх кордонів наступальних угруповань військ. Поєднання російських амбіцій і зростаючого військового потенціалу створює нестабільність у Євразії, де зростає ризик конфлікту внаслідок агресивної політики Росії. Відтак, США та Європа працюватимуть разом, щоб протистояти російській підривній діяльності та агресії.

У СНБ-2017 підкреслювалося, що воєнна сила США є ключовим елементом протидії згаданим загрозам. Тому передбачалося:

- забезпечити здатність виробляти інноваційні рішення у сфері оборони;

- відновити готовність збройних сил до великої війни;

- наростити їхню чисельність, щоб вони могли ефективно діяти протягом необхідного часу для досягнення перемоги в умовах реалізації різних сценаріїв такої війни.

Також планувалося:

- покращувати шляхом модернізації наявні системи озброєння;

- застосовувати нові підходи до закупівлі їхніх новітніх зразків;

- скасувати рішення про скорочення чисельності збройних сил, удосконалити й підвищити їхню готовність;

- запровадити нові підходи до підготовки цих сил та їхнього логістичного забезпечення;

- посилити стійкість структури та гнучкість глобальної мобільності згаданих сил.

У підсумку збройні сили мали: залишатися здатними стримувати й усувати весь спектр воєнних загроз; діяти за новими операційними концепціями; досягати перемоги без гарантованого домінування в повітрі, на воді, на землі, в космосі та кіберпросторі, у тому числі проти противників, які діють за рамками традиційного військового конфлікту; зберігати компетентність у веденні нерегулярної війни, що потребує довгострокового, а не тимчасового планування, а також у боротьбі проти терористичних мереж та інших нерегулярних загроз.

У документі суттєво більше уваги, ніж у СНБ-2010 та СНБ-2015, приділялося питанням розвитку воєнно-промислової бази, ядерних сил, діяльності в космічній і кібернетичній сферах та у сфері розвідки США.

У СНБ-2017 наводилося 25 згадок щодо Росії, з яких 10 – у зв'язці з Китаєм. Майже всі вони мали негативну

конотацію. Україна згадувалася лише один раз. У СНБ-2017, на відміну від СНБ-2015, використовувалося слово «вторгнення» Росії в Україну замість офіційно визнаного, передусім у документах ООН, терміна «агресія». У СНБ-2017, як і в попередній СНБ-2015, були відсутні положення про незаконну анексію Росією Криму та воєнні аспекти політики національної безпеки США стосовно України.

Чинний президент США Дж. Байден підписав нову **Стратегію національної безпеки (СНБ-2022)** 12 жовтня 2022 р. [4], хоча подати її до Конгресу планувалося наприкінці 2021 р. Це сталося тому, що активна підготовка Росії в другій половині 2021 р. до війни проти України і розпочата нею 24 лютого 2022 р. повномасштабна збройна агресія потребували внесення до цього документа принципових змін.

В Україні та іноземних ЗМІ триває обговорення його загального змісту. Цікаві відповідні висновки наводяться, зокрема, у статтях [5–10]. Автори ж цієї статті зосереджуватимуть увагу переважно на воєнних аспектах засад СНБ-2022, які стосуються України, Росії та її війни проти нашої держави. Більшість із них є вельми важливими, враховуючи те, що, як зазначалося раніше, вони були відсутні в СНБ-2010, СНБ-2015 та СНБ-2017.

Лейтмотивом СНБ-2022 є констатація того, що світ нині перебуває на переломному етапі глобальної конкуренції між демократіями та автократіями. На ньому США стикатимуться із загрозами, що виникають унаслідок конкуренції з великими країнами, насамперед автократичними, як Китай, Росія тощо, а також із транснаціональними/спільними викликами, зокрема такими, як зміна клімату, продовольча, енергетична криза тощо.

За таких обставин у документі виокремлено як головну ціль США забезпечення «вільного, відкритого, процвітаючого і безпечного порядку». Пріоритетами в її досягненні визначені зміцнення країни вдома, створення міжнародних альянсів та зміцнення збройних сил США.

У СНБ-2022 підкреслюється, що жорстока, неспровокована війна РФ проти України порушила мир у Європі та суттєво вплинула на стабільність системи міжнародної безпеки. Епоха після «холодної війни» завершилася. Однак США і надалі повинні бути лідером у світі, використовуючи як національні переваги та силу, так і силу їхніх союзів та партнерств.

Однією з важливих складових таких сил залишатиметься воєнна сила, носієм якої є американські збройні сили. Вони виконуватимуть провідну роль у новому «інтегрованому стримуванні» (*integrated deterrence*) агресії з боку Росії та інших автократичних держав. Адже США життєво зацікавлені у стримуванні агресії з їхнього боку. Здібніші конкуренти та нові стратегії їхньої загрозливої поведінки як нижче, так і вище традиційного порогу конфлікту, зумовлюють неможливість покладатися при цьому лише на звичайні сили та ядерне стримування. Відтак стратегія національної оборони

США спиратиметься на інтегроване стримування – цілісне поєднання різноманітних можливостей, аби переконати потенційних супротивників у тому, що втрати від їхньої ворожої поведінки переважатимуть здобутки.

Таке нове стримування передбачає інтеграцію дій:

- у воєнній (сухопутній, повітряній, морській, кібернетичній, космічній) та невоєнній (економічній, технологічній, інформаційній) сферах;
- у різних регіонах при розумінні того, що конкуренти поєднують експансивні амбіції зі зростаючими можливостями в ключових регіонах світу та всередині США;
- у всьому спектрі конфлікту, щоб запобігти конкурентам у заподіянні шкоди життєво важливим інтересам США, залишаючись при цьому за межами збройного конфлікту (тут мається на увазі конфлікт у так званій «сірій зоні»);
- в уряді США та інших національних інституціях для використання всієї сукупності переваг – від дипломатії, розвідки та економічних інструментів до допомоги в галузі безпеки та прийняті рішень стосовно застосування сили;
- із союзниками та партнерами – через інвестиції в оперативну сумісність і спільний розвиток спроможностей, спільне планування і скоординовані дипломатичні та економічні підходи.

У СНБ-2022 залишається визначальним пріоритетом та основою інтегрованого стримування ядерне стримування. Однак відтепер США доведеться стримувати одразу дві ядерні держави – КНР та РФ, кожна з яких володітиме сучасними типами ядерної зброї глобального і регіонального рівнів. Для забезпечення ефективної протидії в цій сфері здійснюватиметься модернізація всіх компонентів американської ядерної інфраструктури, а також підтвердження зобов'язань ядерного стримування перед союзниками.

Є сенс нагадати, що в Україні підхід, подібний до згаданого інтегрованого підходу, запроваджується до оборони держави з 2019 р. відповідно до затвердженої Президентом України В. Зеленським Стратегії воєнної безпеки України [11]. Він базується на всеохоплюючій обороні держави, яка охоплює комплекс заходів, зміст яких полягає у:

- превентивних діях та стійкому опорі російському агресору на суші, на морі та в повітряному просторі, протидії йому в кіберпросторі та нав'язуванні своєї волі в інформаційному просторі;
- використанні для оборони всього потенціалу держави та суспільства (воєнного, політичного, економічного, міжнародно-правового (дипломатичного), духовного, культурного тощо);
- застосуванні всіх форм і способів збройної боротьби, зокрема асиметричних та інших дій.

При цьому всеохоплююча оборона ґрунтується на трьох засадах – стримуванні, стійкості та взаємодії, які передбачають, зокрема, здійснення заходів щодо підтримки України інституціями ЄС, НАТО та їхніми

державами-членами, іншими державами і міжнародними організаціями.

У СНБ-2022 пріоритетним завданням збройних сил США є допомога в просуванні й захисті життєво важливих національних інтересів США шляхом:

- підтримки дипломатії;
- протистояння агресії;
- стримування конфліктів;
- проектування сили;
- захисту американського народу та його економічних інтересів.

В умовах загострення конкуренції роль американських військових полягатиме у збереженні та здобутті бойових переваг з одночасним обмеженням таких переваг конкурентів.

Модернізація та зміцнення американських збройних сил здійснюватиметься з урахуванням досвіду російсько-української війни. Вони мають стати більш смертоносними, стійкими, живучими, гнучкими та швидко реагуючими на виклики, набути більших бойових спроможностей і діяти за оновленими оперативними концепціями.

Значну увагу у СНБ-2022 приділено питанням підвищення потужності оборонно-промислової бази США, їхніх союзників і партнерів. Ця база має бути здатною не лише створювати сучасні озброєння та військову техніку, а й спроможною швидко впроваджувати інновації та творчо розробляти нові зразки з урахуванням змін у веденні бойових дій. У зв'язку із трансформацією форм і способів ведення війни та появою нових воєнних загроз для США, їхніх союзників і партнерів, планується інвестувати в низку передових технологій, зокрема в кібер- та космічну галузі, засоби ураження ракет, штучний інтелект і квантові системи для отримання збройними силами нових спроможностей на полі бою.

Вирішальне значення надаватиметься також залученню союзників та партнерів до відповідних етапів оборонного планування. США усунуть бар'єри на шляхах здійснення глибокої співпраці із союзниками та партнерами, включно з питаннями, пов'язаними зі спільним розвитком і виробництвом озброєння та військової техніки і посиленням спільної військово-технічної переваги.

У СНБ-2022 звертається увага на те, що за останнє десятиліття Москва проводила імперську зовнішню та воєнну політику для знищення ключових елементів міжнародного порядку. Її кульмінацією стала повномасштабна війна проти України, спроба повалення її влади та взяття України під контроль. Підкреслюється, що вказане відбулося не раптово. Цьому передували:

- збройна агресія Росії проти України у 2014 р.;
- військове втручання Росії в конфлікт у Сирії;
- давні намагання Кремля дестабілізувати ситуацію в сусідніх державах з використанням розвідданих та кіберможливостей;
- спроби Росії підірвати внутрішні демократичні процеси у США, державах Європи, Центральної Азії та інших.

У документі наголошується, що адміністрації США, які змінювали одна одну, докладали зусиль для налагодження нормальних стосунків з Росією, обмеження суперництва і визначення практичних галузей взаємовигідної співпраці. Проте «Президент Путін відкинув ці зусилля і наразі стало зрозуміло, що він не зміниться».

Відтак РФ нині становить безпосередню та постійну загрозу міжнародному миру і стабільності. Ідеться не про боротьбу між Заходом та Росією, а про порушення нею основоположних принципів Статуту ООН, зокрема щодо поваги до суверенітету, територіальної цілісності держав, заборони на придбання (анексію) території інших країн шляхом війни тощо.

За таких умов США очолили надання єдиної, принципової та рішучої відповіді на вторгнення Росії до України, згуртували світ з метою підтримки Українського народу, який хоробро захищає свою країну. Америка, працюючи із широкою та міцною міжнародною коаліцією, змогла забезпечити майже рекордний рівень допомоги Україні для самооборони. США продовжать підтримувати Україну з метою здійснення нею належної відсічі широкомасштабній неприкритій збройній агресії Росії, згуртують світ, щоб притягнути її до відповідальності за звірства, які вона чинить в Україні.

У цьому контексті в СНБ-2022 зазначається, що хоча деякі з наведених вище підходів залежатимуть від траєкторії подальшого перебігу російсько-української війни, США реалізуватимуть низку вагомих цілей і шляхів для забезпечення національної безпеки, безпеки в Європі та у світі загалом. Частина з них безпосередньо стосується надання Україні необхідної допомоги для самооборони, а частина опосередковано сприятиме нанесенню стратегічної поразки Росії в розв'язаній нею війні проти України.

Так, **США продовжать підтримувати Україну в боротьбі за свободу, допомагатимуть її економічному відновленню та інтеграції до ЄС.** Америка захищатиме кожен дюйм території НАТО і продовжуватиме створювати і поглиблювати коаліцію із союзниками і партнерами, щоб запобігти заповідянню Росією подальшої шкоди європейській безпеці, демократії та її інститутам. США стримуватимуть і, за потреби, реагуватимуть на дії РФ, які загрожують основним національним інтересам Америки, включно з атаками Росії на її інфраструктуру та демократію.

Російські звичайні збройні сили ослабнуть, що, ймовірно, посилить залежність Москви від ядерної зброї у військовому плануванні.

Америка не дозволить РФ досягти своєї мети у війні шляхом застосування чи загрози застосування ядерної зброї. США, як і раніше, зацікавлені у збереженні стратегічної стабільності та розвитку більш широкої, прозорої та такої, що піддається перевірці, інфраструктури контролю над озброєннями, а також у відновленні механізмів європейської безпеки, які через дії Росії стали недієздатними. Також **США разом із союзниками та**

партнерами перетворюватимуть російсько-українську війну на стратегічну невдачу в ній Росії. НАТО та Європейський Союз єдині в протистоянні Росії та захисті спільних цінностей.

Із цією метою США, їхні союзники та партнери продовжуватимуть обмежувати діяльність стратегічних секторів економіки Росії, насамперед оборонного та аерокосмічного, і протидіятимуть її спробам послабити й дестабілізувати суверенні держави і підірвати багатосторонні інститути. Вони зміцнюватимуть спільну оборону та стримування, особливо на східному фланзі Альянсу. Прийняття Фінляндії та Швеції до НАТО ще більше підвищить євроатлантичну безпеку й потенціал Альянсу. Більша увага приділятиметься посиленню колективної стійкості США, їхніх союзників і партнерів до відповідних російських загроз, включно з асиметричними.

У СНБ-2022 підкреслюється, що історична глобальна відповідь на війну Росії проти України надсилає гучний сигнал про те, що країни не можуть користуватися перевагами глобальної інтеграції, зневажаючи основоположні засади Статуту ООН. Попри стратегічний прорахунок російського керівництва в нападі на Україну, саме російський народ визначатиме майбутнє Росії як великої держави, здатної знову відігравати конструктивну роль у міжнародних справах. **США вітають таке майбутнє і тим часом продовжуватимуть надавати опір агресії, вчиненій російським керівництвом проти України.**

Про Україну в СНБ-2022 мова безпосередньо йде дев'ять разів у позитивній конотації, тоді як щодо Росії – 45 у негативному плані. А про війну (агресію, напад чи вторгнення) РФ проти України в СНБ-2022 є 24 згадки. Для порівняння – Китай, визначений у документі головним суперником та викликом для США, згадується 45 разів. З огляду на це, можна стверджувати, що в СНБ-2022 переважна частина зовнішньополітичних та воєних аспектів засад політики національної безпеки США присвячена саме Україні та питанням війни Росії проти неї, зокрема визначенню шляхів нанесення поразки РФ у цій війні та захисту суверенітету, незалежності й територіальної цілісності нашої держави.

Підсумовуючи, слід звернути увагу на таке. Зазначені вище воєні аспекти засад політики національної безпеки США щодо України, Росії та її війни проти нашої держави, пріоритетні цілі/завдання воєнної політики Вашингтона стосовно Києва та Москви і шляхи їх досягнення/виконання більш конкретно розглядаються та імплементуються в оприлюдненій Міністерством оборони США 27 жовтня 2022 р. Стратегії національної оборони (*National Defense Strategy*) [12].

Висновки

Для України воєні аспекти засад Стратегії національної безпеки адміністрації президента США Дж. Байдена (СНБ-2022) видаються загалом вельми позитивними. Переважна їх більшість була відсутня у СНБ-2010

та СНБ-2015 президента США Б. Обама і в СНБ-2017 президента США Д. Трампа. Концептуально і практично питання безпеки України стало одним із пріоритетів політики національної безпеки та воєнної політики США. За підсумками аналізу СНБ-2022 можна констатувати, що переважна більшість цих аспектів присвячена питанням війни Росії проти України, зокрема шляхам нанесення поразки РФ у цій війні та захисту суверенітету, незалежності й територіальної цілісності України.

У СНБ-2022 зроблений висновок, що Росія нині становить безпосередню та постійну загрозу міжнародному миру і стабільності. Розпочата нею в лютому 2022 р. широкомасштабна війна проти України та героїчний захист Українським народом суверенітету, незалежності й територіальної цілісності своєї держави призвели до кардинальної еволюції воєнних аспектів засад політики національної безпеки США щодо України, РФ та її війни проти України. У документі наведено низку конкретних пріоритетів, цілей і шляхів, які США реалізуватимуть для забезпечення надання Україні необхідної допомоги для самооборони та нанесення стратегічної поразки Росії в цій війні. Вони детально імплементуються у Стратегії національної оборони, оприлюдненій Міністерством оборони США 27 жовтня 2022 р.

У СНБ-2022 визначається, як саме США просуватимуть життєво важливі національні інтереси, прагнути будуть вільного, відкритого, процвітаючого і безпечного світу, а також застосовуватимуть складові своєї могутності для досягнення переваги над стратегічними конкурентами, подолання спільних викликів та формування відповідних правил у міжнародних відносинах. Це відбуватиметься шляхами:

- інвестування в основні джерела та інструменти американської могутності і впливу;
- створення сильної коаліції країн для розширення колективного впливу на формування глобального безпечного середовища та подолання спільних викликів;
- модернізації та зміцнення американських збройних сил.

Найважливіші інвестиції буде зроблено в армію, військово-морські сили, повітряні сили, космічні сили, морську піхоту і берегову охорону, а також у цивільний персонал Пентагону. Значну увагу в документі приділено також питанням підвищення потужності оборонно-промислової бази США, їхніх союзників та партнерів.

У СНБ-2022 наголошується, що найнагальніший стратегічний виклик для США виходить від країн, які поєднують авторитарне правління з ревізійністською зовнішньою, в тому числі воєнною, політикою. Тому планується ефективно конкурувати з Китаєм, який є єдиною державою, що має намір і дедалі більшу здатність змінювати міжнародний порядок, стримуючи при цьому надзвичайно небезпечно нині Росію.

Окремо підкреслюється, що Вашингтон без вагань застосує воєнну силу для захисту власних національних

інтересів. Але таке можливе у крайньому випадку й тоді, коли цілі її застосування є зрозумілими і досяжними, узгодженими із цінностями, законами та за умов усвідомленої згоди на це американського народу.

Зазначається, що потужні збройні сили США мають допомагати просувати й захищати життєво важливі національні інтереси, підтримуючи дипломатію, протидіючи агресії, стримуючи конфлікти, демонструючи силу і захищаючи американський народ та його економічні інтереси. Зважаючи на це, буде розпочато модернізацію збройних сил, упровадження передових воєнних технологій, інвестування в оборонно-промислову базу та роботу силу, щоб краще підготуватися до захисту батьківщини, партнерів та американських інтересів за кордоном, а також демократичних цінностей у всьому світі.

Також уперше у СНБ-2022 звертається увага на те, що США під час стримування агресії з боку Росії та інших авторитарних держав покладатимуться не лише на звичайні збройні сили та ядерне стримування, а й на нове «інтегроване стримування», яке передбачає органічне поєднання різноманітних військових та невійськових можливостей. Це дасть змогу переконати противників у тому, що їхні витрати у випадку вчинення ворожих дій перевищуватимуть отримані при цьому вигоди.

Наведені вище та інші зміни у визначенні та стратегії національної безпеки США у 2010–2022 рр. пріоритетах і цілях/завданнях воєнної політики США щодо України, Росії та її війни проти нашої держави рекомендується враховувати під час формування та реалізації воєнної політики України.

Перелік літератури

1. National Security Strategy [Електронний ресурс] : May 2010 // The White House. – Режим доступу : https://obama.whitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.
2. National Security Strategy [Електронний ресурс] : February 2015 // The White House. – Режим доступу : https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf.
3. National Security Strategy of the United States of America [Електронний ресурс] : December 2017 // The White House. – Режим доступу : <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.
4. National Security Strategy [Електронний ресурс] : October 2022 // The White House. – Режим доступу : <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>.
5. Experts react: The hits and misses in Biden's new National Security Strategy [Електронний ресурс] : October 12, 2022 // Atlantic Council. – Режим доступу : <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/experts-react-the-hits-and-misses-in-bidens-new-national-security-strategy>.
6. Scowcroft Strategy Scorecard: What grade does Biden's National Security Strategy get? [Електронний ресурс] // Atlantic Council. – Режим доступу : <https://www.atlanticcoun>

[cil.org/content-series/scorecard/scowcroft-strategy-scorecard-what-grade-does-bidens-national-security-strategy-get](https://www.cil.org/content-series/scorecard/scowcroft-strategy-scorecard-what-grade-does-bidens-national-security-strategy-get).

7. Орлик В. Основні положення нової Стратегії національної безпеки США [Електронний ресурс] : 14.10.2022 / В. Орлик, А. Гриценко // Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosuny/osnovni-polozhennya-novoyi-stratehiyi-natsionalnoyi-bezpeky>.

8. Корсунський С. Що чекає світ після перемоги України. Про американську Стратегію національної безпеки, і не тільки [Електронний ресурс] : 17 жовтня, 2022 / С. Корсунський // ZN, UA. – Режим доступу : <https://zn.ua/ukr/international/shcho-chekaje-svit-pislja-peremohi-ukrajini.html>.

9. Gvosdev Nikolas K. New US Security Strategy Bets on a Future Where Russia Matters Less [Електронний ресурс] : October 18, 2022 / Nikolas K. Gvosdev // Russia Matters. –

Режим доступу : <https://www.russiamatters.org/blog/new-us-security-strategy-bets-future-where-russia-matters-less>.

10. Шеренговський Д. Нова безпекова стратегія США: як 2022 рік змусив Білий дім змінити оцінку ризиків [Електронний ресурс] : 20 жовтня 2022 / Д. Шеренговський // Європейська правда. – Режим доступу : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/20/7149016>.

11. Стратегія воєнної безпеки України. Воєнна безпека – всеохоплююча оборона [Електронний ресурс] : затверджена Указом Президента України № 121 від 25 березня 2021 р. // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

12. 2022 National Defense Strategy of the United States of America [Електронний ресурс] : October 2022 // U.S. Department of Defense. – Режим доступу : <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>.